

ειλικρίνεια, την υπομονή και την πίστη στο στόχο που, ως αλήθεια, υπηρετεί κάθε καλλιτέχνης, είναι το διαβατήριο της ελεύθερης διάβασης των ξεχωριστών μουσικών κόσμων που καταργεί τα σύνορα, ενώ ταυτοχρόνως τα διακρίνει, τα σέβεται. Ιεραρχεί τους διαφορετικούς χώρους της δημιουργίας, αναδεικνύοντας, μέσα από το έργο του, την αλήθεια χωρίς συμβιβασμούς.

Στην σημερινή πραγματικότητα ποιος πιστεύετε πρέπει να είναι ο ρόλος της τέχνης;

Βασίλης: Η τέχνη, δεν είναι παυσίπονο του νου, ούτε μέσο αναλγητικό για να δημιουργήσει λήθη στη ψυχή ή προσωρινή ευδαιμονία του «είναι». Απέχει από τον ηδονισμό, ή τουλάχιστον οφείλει να απέχει από κάθε αίσθηση του αναφερόμενου ως ηδονικού «νιώθω όμορφα» ή «άνετα». Στην υπεραισθητή, μα ουσιώδη, πλευρά της τέχνης, ως έννοιας, λέω πως δημιουργώ όχι επειδή αισθάνομαι μα γιατί υπάρχω. Ο γεννήτορας δεν αισθάνεται. Γεννά επειδή υπάρχει και υπάρχει επειδή γεννά. Η τέχνη είναι υπενθυμητικό στοιχείο της πρωταρχικής φύσης του ανθρώπου.

Κλασική και βυζαντινή έχουν ομοιότητες;

Νεκταρία: Πριν μιλήσουμε για ομοιότητες, θα ήταν χρήσιμο να υπογραμμίσουμε πως, εκ προοιμίου, εξετάζουμε δύο εντελώς διαφορετικές μουσικές εκφάνσεις, δύο ξεχωριστούς τρόπους γέννησης και ανάπτυξης της ίδιας της μουσικής φόρμας. Αρχίζοντας από την αρχή της πολυφωνίας και της εναρμόνισης, που αποτελούν βασικά στοιχεία της κλασσικής μουσικής, η βυζαντινή μουσική, ως μονοφωνικά αποτυπωμένη, αποτελεί ένα εντελώς διαφορετικό μουσικό αποτύπωμα, χωρίς το βασικότερο, το γνωστότερο στοιχείο της Δύστης, το ίδιο το πεντάγραμμο, τα μέτρα. Μην ξεχνάμε πως η βυζαντινή μουσική δεν έχει κοσμικό χαρακτήρα. Συνάδει, ως λιτό και απέριττο μουσικό ιδίωμα, ως προς την έκφραση του, με την αλήθεια της ορθοδοξίας.

Βασίλης: Είναι αλυσιτελές, στερείται επιχειρηματολογίας η σύγκριση τόσο διαφορετικών κόσμων. Η κλασσική μουσική μοιάζει με ένα τεράστιο οικοδόμημα προσεκτικά σχεδιασμένο και μελετημένο στην ελάχιστη λεπτομέρεια. Είναι η μουσική της ανατομίας, της φόρμας, των κανόνων που καλείται κάθε καλλιτέχνης να υπερβεί, εφόσον καταφέρει να τους κατακτήσει μέσα από πολυετή εντρύφηση. Η έμπνευση σε πρωτόλεια μορφή, δίχως την απόλυτη γνώση και την ανάλογη ικανότητα, δεν αρκεί για να ορίσουμε κάτι ως μουσικό έργο μα κυρίως κανείς δεν είναι εξουσιοδοτημένος να προσαρμόζει το κάθε έργο στα μέτρα του και στις αδυναμίες του, αν δεν το αφομοιώσει, το κατακτήσει και αποκωδικοποιήσει την πρόθεση του συνθέτη.

Τα παιδιά που έρχονται σήμερα για να διδαχθούν είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τη τέχνη όπως άλλοτε;

Νεκταρία: Η εποχή της τεχνολογίας, ο «ανώδυνος» τρόπος της μετάδοσης της μουσικής γνώσης κυριαρχεί, δίνοντας πλέον τη δυνατότητα εύκολης πληροφόρησης, γρήγορης προσέγγισης και γνωριμίας με οπιδήποτε ένα νέο παιδί αποφασίσει να ασχοληθεί. Εύκολα, συμπερασματικά, κάποιος μπορεί να ακούσει τον αγαπημένο του καλλιτέχνη, μέσω του YouTube, να τον αξιολογήσει, να ψάξει για παρόμοιες μουσικές προτάσεις, διαφορετικές προσεγγίσεις, νέες εκτελέσεις. Τα ωδεία γεμίζουν από μαθητές που φιλοδοξούν να κατακτήσουν τα μυστικά των οργάνων, την φωνητική τέχνη, τον κόσμο της αρμονίας και της σύνθεσης. Παρά ταύτη την έλξη για την τέχνη πάντα θα αναζητά την ολοκλήρωση μέσω του δύσκολου δρόμου, εκείνου που ακολούθησαν όλοι οι μεγάλοι δημιουργοί και εκτελεστές.

Βασίλης: Είναι πραγματικά αδύνατο να πιστέψει κανείς πως την εποχή του Μότσαρτ ή του Μπετόβεν χρειαζόταν να ταξιδέψει ο μουσικός εβδομάδες, για να βρεθεί στην πόλη της συναυλίας, η να ακούσει απλώς κάποιον άλλο μουσικό, μια όπερα, μια συμφωνία.

Η τέχνη, η μουσική, στην εποχή μας, μοιάζει να έχει αποδυναμωθεί, ως πληροφορία, σε τέτοιο βαθμό που θεωρείται δεδομένο πως η νοητική της πρόσληψη είναι εφικτή και άμεση με το πάτημα ενός κουμπιού του υπολογιστή.

Η πολιτεία προβάλλει τον πολιτισμό σε ικανοποιητικό βαθμό;

Βασίλης: Η τέχνη τις περισσότερες φορές αποτελεί ένα ασφαλές μέσο, το οποίο η πολιτεία δανείζεται χρηστικά, ως άλλοθι, τις στιγμές εκείνες που η πνευματική κοινωνική ένδεια είναι τόσο εμφανής, ώστε η καταφυγή στον κόσμο της τέχνης, να προβάλλει ως από μηχανής Θεός, ως σωτηρία. Κάθε κοινωνία, κάθε χώρα ορίζεται και καθορίζεται από τον πολιτισμό της. Προδήλως, η τέχνη είναι βασική ιδιότητα και συστατικό της έννοιας και των χαρακτηριστικών κάθε οργανωμένης κοινωνίας. Η χώρα μας ευτύχησε να γεννήσει σπουδαίους ανθρώπους, δημιουργούς, πρωτόπορους του πνεύματος και των Τεχνών, οι οποίοι τις περισσότερες φορές με μοναδικό αρωγό και συμπαραστάτη το ταλέντο τους κατάφεραν να δημιουργήσουν, να μείνουν στην ιστορία.

Ποια είναι τα μελλοντικά σας σχέδια;

Βασίλης: Η μουσική μου ζωή είναι πολυδιάστατη και εκφράζεται μέσα από διαφορετικές καλλιτεχνικές εκφάνσεις. Η πιανιστική μου σολιστική ιδιότητα παραμένει και κυριαρχεί, ως το κέντρο των δραστηριοτήτων μου. Το κλασικό ρεπερτόριο και τα έργα των μεγάλων κλασσικών συνθέτων παραμένουν πάντα στο προσκήνιο της πιανιστικής μου μελέτης, ηχογραφήσεων και των ρεσιτάλ μου στην Ευρώπη. Παράλληλα, ως μαέστρος ηγούμαι της Μητροπολιτικής Συμφωνικής Ορχήστρας Αθηνών που τελεί υπό την αιγιάλη του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου. Τέλος, την άνοιξη του 2019 πρόκειται να συνεργαστώ, ως μαέστρος και σολίστ, με την Βασιλική Φιλαρμονική του Λονδίνου (Royal Philharmonic Orchestra).

Η συνεργασία μου με την Νεκταρία, η οποία συνεχίζεται και εμπλουτίζεται, χρόνο με τον χρόνο, με νέο ρεπερτόριο, πάντα αποτελεί ένα ιδιαίτερο προσωπικό κομμάτι μουσικής συνύπαρξης, για το οποίο νιώθω ιδιαίτερα χαρούμενος και αισιόδοξος πως έχει πολλά να προσφέρει ως έργο και παρουσία.

Νεκταρία: Παράλληλα με την καλλιτεχνική συνεργασία μου με τον Βασίλη Τσαμπρόπουλο, που είναι, για εμένα, ένα από τα σημαντικότερα

κομμάτια της πορείας μου, για το οποίο πάντα θα νιώθω τιμή και ευγνωμοσύνη, συνεχίζω τις συναυλίες μου στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που συνδυάζουν τη βυζαντινή με την παραδοσιακή μουσική, είτε solo, a cappella, είτε σε συνεργασία με παραδοσιακούς μουσικούς, συνεργάτες μου. Αυτήν ειδικά την περίοδο έχω δώσει επίσης μεγάλο μέρος της προσοχής και του χρόνου μου στη διδασκαλία της βυζαντινής και της παραδοσιακής μουσικής, αλλά στον συντονισμό και τη διεύθυνση της γυναικείας βυζαντινής χωραδίας «Ψάλτριες» του Πανελλήνιου Συνδέσμου Ψαλτριών, τον οποίο ίδρυσα μαζί με τη μαθήτρια μου Γλυκερία Μπεκιάρη το 2013 και αποτελεί το πρώτο και μοναδικό, κατεξοχήν όργανο εκπροσώπησης της πολιτιστικής παρουσίας της γυναικας στη βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική, με δράση, μέλη και εκπροσώπους τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Σε λίγο καιρό επίσης αναμένεται το νέο μου διπλό album «Υμνοί και Τραγούδια για την Παναγία» που θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδος και την Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων της Ιεράς Συνόδου, με την ευλογία και προλογίζοντος του Προέδρου της, Μακαριότατου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμου. Παράλληλα από τον Ιανουάριο θα διδάσκω ως επισκέπτρια καθηγήτρια, βυζαντινή μουσική στη Ρώμη, στη Scuola Romana di Musica.

Ποιο είναι το μήνυμα των Χριστουγέννων;

Νεκταρία: Αν κάτι, νιώθω, ότι επιθυμεί να μας μάθει ο Χριστός με τη Γέννησή του είναι αυτήν την απρόϋπόθετη παράδοση στην αγάπη. Το «ανυπεράσπιστο» της αγάπης που αναφέρει και ο Anthony Bloom. Ο Χριστός έρχεται στον κόσμο ως ένα ανυπεράσπιστο παιδί. Η τέλεια ανθρώπινη αγάπη είναι πάντα ανυπεράσπιστη.

Βασίλης: Ένα ανυπεράσπιστο παιδί στην αγάπη του ανθρώπου, που παραδίδεται, ως μη όφειλε, στη ζωή και στον θάνατο και αναγεννά με την υπόστασή του την ίδια την ύπαρξή μας. Το ίδιο το πρόσωπο του Χριστού είναι ο πραγματικός κλέφτης της αγάπης μας και ο μαγνήτης που μας εξοικειώνει με τα άρρητα και τα απρόσιτα του ουρανού. Ο Χριστός μετέτρεψε το απόμακρο σε οικείο. Τον μεγάλο και φοβερό Θεό σε φίλο και έρωτα της ψυχής.